วิเคราะห์การสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ในคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล

An Analysis of the Lexical Loss in Southern Thai Language in Terms of Words Used in Marine Environment

รัชนีฉาย เฉยรอด[1]

Ratchaneechay Choeirod[1]

Received: 23 May 2019 Revised: 18 June 2019 Accepted: 24 July 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล การวิจัยนี้ใช้ผู้บอกภาษาทั้งหมด 95 คน และไม่ใช้เพศเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากการวิจัยดังกล่าวปรากฏผลสามประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก คือ การสูญคำศัพท์พบว่าคำศัพท์ส่วนใหญ่มีระดับของการสูญคำศัพท์ตั้งแต่ระดับที่ 1 (น้อย) ถึงระดับที่ 5 (มากที่สุด) และคำศัพท์หมวดเคยพบการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 5 (มากที่สุด) มากกว่าคำศัพท์หมวดอื่นๆ เมื่อพิจารณาถึงผลการวิจัยประเด็นที่สอง คือ ปัจจัยของการสูญคำศัพท์ พบว่าอาจเนื่องมาจากผู้บอกภาษาไม่ค่อยได้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย และความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ส่วนประเด็นสุดท้ายของผลการวิจัย คือ การอนุรักษ์คำศัพท์ งานวิจัยนี้จึงมี 2 แนวทางที่ช่วยในการอนุรักษ์ คือ การสร้างความตระหนักในการสื่อสารและการคำนึงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้จึงมีความมุ่งหวังว่าจะเป็นการดำรงรักษาภาษาไทยถิ่นใต้ให้คงอยู่สืบไป ด้วยเล็งเห็นว่าภาษาถิ่นใต้เป็นเครื่องสะท้อนอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของคนใต้และเป็นความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมที่มีการสั่งสมมาอย่างยาวนาน

คำสำคัญ: การสูญคำศัพท์, ภาษาไทยถิ่นใต้ สิ่งแวดล้อม, คำศัพท์ทางทะเล

Abstract

Lexical loss in southern Thai language has been observed in terminology typically used in marine environments. Research was conducted to determine the cause of the loss and any effect it may have on the day to day use of the language. Interviews were conducted on ninety-five mixed gender language speakers; their gender was not used in data analysis. Three issues arose from the interviews: lexical loss was the first issue. It was placed into different ranges from the lowest, level 1, to level 5, the highest level. Lexical loss, which was found mostly at level 5, was mainly

[1] ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, Email: ratchaneechay.c@psu.ac.th

[1] Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, E-mail: ratchaneechay.c@psu.ac.th

from the Mysidae (crustaceans) category. The second issue considered infrequent use as a cause of lexical loss. It was found that the loss could be due to language speakers themselves who may not use the southern Thai language on a daily basis. Speakers include those who work with the environment, accommodations, and technology advancement.

The last point was lexical preservation. As a result of the interviews, two approaches were introduced: creating awareness of communication and recognizing local identity. The research, thus, focused on maintaining the southern Thai language to not only assure its survival but flourish as the reflection of the southern people's identity and cultural pride.

Keywords: Lexical loss, Southern Thai, environment, Marine Vocabularies

บทนำ

ฌัลลิกา มหาพูนทอง และกัลยา ติงศภัทิย์ (2561 : 159) กล่าวว่าคนที่ย้ายจากถิ่นหนึ่งไปอยู่อาศัยยังอีกถิ่นหนึ่งล้วนมีภาษาถิ่นดั้งเดิมที่ติดตัวมา และเมื่อต้องอาศัยอยู่ในท้องที่ที่มีคนมาจากหลากหลายถิ่นจำเป็นต้องมีการปรับตัวเข้าหากัน มีการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดการสื่อสารที่สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังนั้นเมื่อมีคนมาอยู่อาศัยร่วมกันเป็นจำนวนมากย่อมทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะของการกลายเป็นเมือง

Zhang, X.Q (2016 : 241) ได้กล่าวถึงการกลายเป็นเมือง (Urbanization) ไว้ว่าอัตราการเคลื่อนย้ายของผู้คนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงศตวรรษที่ 20-21 การเคลื่อนย้ายของประชากรในกลุ่มดังกล่าวเป็นไปเพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงานและคุณภาพชีวิตหรือความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม ดังนั้นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่จึงมีลักษณะคล้ายกับความเป็นเมืองเมืองหนึ่ง เนื่องจากเป็นศูนย์รวมของการศึกษาและมีนักศึกษาจากหลายท้องที่มาอาศัยอยู่รวมกัน นักศึกษาจึงต้องมีการปรับตัว (accommodation) เพื่อให้เข้ากับกลุ่มสมาชิกใหม่ในสังคมได้ ดังนั้นการใช้ภาษาไทยมาตรฐานซึ่งเป็นภาษากลางและเป็นภาษาประจำชาติจึงน่าจะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารชนิดหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการปรับตัวและนำไปสู่ความเข้าใจซึ่งกันและกัน (mutual intelligibility) ได้ดีที่สุด

อย่างไรก็ดีแม้ว่าบุคคลต่างๆ จะใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการสื่อสารแต่บุคคลเหล่านั้นล้วนมีภาษาถิ่นดั้งเดิมที่ติดตัวมาและเมื่ออาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ย่อมเกิดการสัมผัสภาษา (Language contact) ได้ ตามที่ราชบัณฑิตยสถาน (2557 : 240-241) กล่าวถึงการสัมผัสภาษา (Language contact) ไว้ว่าเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เป็นผู้รู้สองภาษาหรือหลายภาษาได้ใช้ภาษาที่รู้สลับกันไปมาก็จะทำให้ภาษาเหล่านี้มีอิทธิพลต่อกัน เกิดการแทรกแซงกัน หรือยืมซึ่งกันและกัน การสัมผัสภาษามักพบในพื้นที่ชุมชนซึ่งเต็มไปด้วยผู้พูดหลายภาษา ดังนั้นเมื่อเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจเกิดการแปรของภาษา (Variation) ได้ ดังที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556) กล่าวว่าการแปรของภาษา (Variation) เกิดจากส่วนใดส่วนหนึ่งของภาษาใดภาษาหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดรูปแปรของภาษาหรือที่เรียกว่าการแปรของภาษา (linguistic variation) อย่างไรก็ดีแม้จะมีการแปรของภาษาเกิดขึ้น แต่รูปภาษาที่แปรไปนั้นยังคงใช้แทนรูปเดิมได้โดยที่ไม่ทำให้ความหมายแก่นเปลี่ยนไป และถ้าหากเกิดการแปรของภาษา (Variation) ในลักษณะที่เกิดซ้ำๆ อาจส่งผลให้เกิด

การสูญคำศัพท์ (Lexical Loss) ในที่สุด พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2556 : 27-28) กล่าวถึงการสูญคำศัพท์ (Lexical Loss) ไว้ว่าเมื่อผู้ใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเห็นว่าคำศัพท์เดิมที่ตนเคยใช้นำมาสื่อความคิดหรือความหมายที่ต้องการสื่อได้ไม่ชัดเจน ผู้ใช้ภาษานั้นก็จะนำคำศัพท์ใหม่ที่เกิดจากการยืมจากภาษาอื่นหรือคำศัพท์ที่สร้างขึ้นใหม่มาใช้แทนคำศัพท์เดิม ดังนั้นคำศัพท์เดิมก็จะค่อยๆ สูญหายไปจากภาษานั้นๆ นอกจากนี้อิทธิพลของเทคโนโลยีหรือวัตถุสิ่งของใหม่ๆ ที่นำมาใช้แทนวัตถุสิ่งของในอดีตก็มีส่วนทำให้คำศัพท์ที่เคยเรียกได้รับการแทนที่ด้วยคำศัพท์ใหม่ๆ เช่นกัน

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าควรศึกษาการสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ในคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปรของคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่ผ่านมาพบว่าผู้บอกภาษาในกลุ่มวัยเด็กและวัยรุ่นมีการสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นมากที่สุด ดังเช่นงานของจุฑาฎา เทพวรรณ และคณะ (2555 : 90) พบการแปรคำศัพท์ภาษาถิ่นในกลุ่มผู้บอกภาษาที่มีอายุระหว่าง 15-30 ปีมากที่สุด ผลดังกล่าวคาดการณ์ว่าผู้บอกภาษาส่วนหนึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาที่ต้องใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาต่างประเทศสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน อีกทั้งต้องรับสารจากภาษาดังกล่าวผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้บอกภาษากลุ่มดังกล่าวเกิดการแปรคำศัพท์ของภาษาถิ่นมากที่สุด

ดังนั้นอายุจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งต่อการใช้ภาษา อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556 : 30) กล่าวว่าเนื่องจากผู้พูดที่อยู่ในวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยผู้สูงอายุล้วนมีการใช้ภาษาที่ต่างระดับกัน ดังนั้นผู้พูดที่อยู่ในวัยต่างกันย่อมใช้ภาษาที่ต่างกันไปด้วย ประกอบกับสมปราชญ์ วุฒิจันทร์ (2561 : 176-177) กล่าวว่าอายุเป็นตัวแปรที่ทำให้เขตปรับเปลี่ยนภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ต่ำลง เขตปรับเปลี่ยนของทั้งสองภาษานั้นปรากฏในพื้นที่ระหว่างอำเภอเมืองจังหวัดชุมพร และตำบลวิสัยใต้ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร เมื่อพิจารณาถึงตัวแปรอายุพบว่าผู้ใช้ภาษากลุ่มอายุระหว่าง 10-20 ปี มีการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางสูงกว่ากลุ่มอายุระหว่าง 30-40 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป และในขณะเดียวกันผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปมีการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้มากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ทั้งนี้ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการใช้ภาษาสัมพันธ์กับอายุและทัศนคติ ในขณะที่เพศและการศึกษาไม่มีผลต่อการเลือกใช้ภาษา

จากสถานการณ์การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าแนวทางการธำรงภาษาของภาษาไทยถิ่นใต้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ราชบัณฑิตยสถาน (2557 : 244) กล่าวถึงการธำรงภาษา (Language maintenance) ไว้ว่า บุคคลในชุมชนใดชุมชนหนึ่งที่มีการใช้ภาษาหลายๆ ภาษา ต่างพร้อมใจกันรักษาภาษาที่ใช้กันมาเป็นเวลายาวนาน โดยการพยายามใช้ภาษาเดิมของตนในแวดวงต่างๆ ให้มากที่สุด และป้องกันไม่ให้ภาษานั้นตายไปด้วยวิธีการต่างๆ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าควรศึกษาการสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล เนื่องจากนักศึกษาที่มาศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีภูมิลำเนาที่มาจากหลากหลายจังหวัดและอาจเกิดการสัมผัสภาษาได้ง่าย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งหมายว่ากลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยน่าจะยังคงการธำรงภาษาไทยถิ่นใต้ตามที่เคยใช้ในชีวิตประจำวันและกลุ่มตัวอย่างน่าจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคำศัพท์เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การคัดเลือกรายการคำศัพท์ (Selection of Semantic Units Wordlist) 2. การคัดเลือกผู้บอกภาษา (Selection of Informants) 3. การคัดเลือกพื้นที่เก็บข้อมูล (Selection of Location) 4. วิธีการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูล (Data Collection) 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) และ 6. (Present the research results) ดังนี้

1. การคัดเลือกรายการคำศัพท์ (Selection of Semantic Units Wordlist)

งานวิจัยนี้ดัดแปลงรายการคำศัพท์ (Word list) จากงานวิจัยของ Kamnuansin, S (2012 : 43-128) จำนวน 72 คำ โดยเลือกเฉพาะคำที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้และเกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเลเท่านั้น ไม่เลือกคำศัพท์ที่ใช้ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษามลายู

คำศัพท์จำแนกออกเป็น 14 หมวดหมู่ ได้แก่ 1) หมวดทะเล 2) หมวดดิน 3) หมวดน้ำ 4) หมวดลม 5) หมวดปลา 6) หมวดหมึก 7) หมวดหอย 8) หมวดกุ้ง 9) หมวดพืช 10) หมวดแมงกะพรุน 11) หมวดปู 12) หมวดกั้ง 13) หมวดแมงดา และ 14) หมวดเคย

2. การคัดเลือกผู้บอกภาษา (Selection of Informants)

การคัดเลือกผู้บอกภาษาที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ทั้งหมด 95 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) และไม่ใช้เพศเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก งานวิจัยนี้จึงมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1) ผู้บอกภาษาต้องมีภูมิลำเนาใน 14 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี 2) ผู้บอกภาษาต้องใช้ภาษาไทยถิ่นใต้เป็นภาษาแม่และใช้ในชีวิตประจำวัน 3) ผู้บอกภาษาต้องเต็มใจให้ความร่วมมือในการบอกภาษา และ 4) การกำหนดอายุของผู้บอกภาษาใช้การศึกษาแบบเวลาเสมือนจริง (apparent-time) งานวิจัยนี้จึงพิจารณาเรื่องอายุเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้บอกภาษาที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี จึงเป็นตัวแทนของภาษาในอนาคต

3. การคัดเลือกพื้นที่เก็บข้อมูล (Selection of Location)

เก็บข้อมูลเฉพาะในพื้นที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่เท่านั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีผู้บอกภาษาไทยถิ่นใต้ที่มาจากหลากหลายจังหวัด

4. วิธีการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาโดยใช้การสนทนาแบบไม่เป็นทางการ (Informal conversation) โดยใช้วิธีหาผู้บอกภาษาแบบเครือข่ายด้วยการเริ่มต้นจากคนรู้จักแนะนำบุคคลที่จะมาเป็นผู้บอกภาษาที่มีคุณสมบัติตามข้อ 3.2 จากนั้นเมื่อได้ผู้บอกภาษาตรงตามคุณสมบัติของงานวิจัยแล้วจะเริ่มสัมภาษณ์ (Interview) ข้อมูลทั่วไป ประกอบกับมีผู้ช่วยวิจัยที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้บอกภาษารู้สึกเสมือนว่าเป็นสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและนำไปสู่การได้ข้อมูลที่แม่นยำมากที่สุด ประกอบกับในขณะสัมภาษณ์จะขออนุญาตบันทึกผลการวิจัยด้วยเครื่องบันทึกเสียงและสัทอักษรสากล (International Phonetic Alphabet) ควบคู่กันไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

วิเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏในแบบสอบถามโดยพิจารณาระดับของการสูญคำศัพท์ตามแนวทางของรัตนา จันทร์เทาว์ (2559 : 17-18) ที่ได้จัดแบ่งระดับการสูญคำศัพท์ออกเป็น 6 ระดับตามค่าเฉลี่ยทางสถิติร้อยละของการใช้ศัพท์ดังนี้

ระดับที่ 5 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81-100 ไม่ได้ใช้คำศัพท์ที่งานวิจัยกำหนดไว้ จึงเกิดการสูญคำศัพท์ระดับ “มากที่สุด”

ระดับที่ 4 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 61-80 ไม่ได้ใช้คำศัพท์ที่งานวิจัยกำหนดไว้ จึงเกิดการสูญคำศัพท์ระดับ “มาก”

ระดับที่ 3 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 41-60 ไม่ได้ใช้คำศัพท์ที่งานวิจัยกำหนดไว้ จึงเกิดการสูญคำศัพท์ระดับ “ปานกลาง”

ระดับที่ 2 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 21-50 ไม่ได้ใช้คำศัพท์ที่งานวิจัยกำหนดไว้ จึงเกิดการสูญคำศัพท์ระดับ “น้อย”

ระดับที่ 1 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 1-20 ไม่ได้ใช้คำศัพท์ที่งานวิจัยกำหนดไว้ จึงเกิดการสูญคำศัพท์ระดับ “น้อยที่สุด”

ระดับ 0 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 0 ใช้คำศัพท์ที่งานวิจัยกำหนดไว้ จึง “ไม่เกิดการสูญคำศัพท์” หรือเรียกว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนใช้คำศัพท์ที่งานวิจัยกำหนดไว้

6. การนำเสนอข้อมูล (Present the research results)

นำเสนอระดับของการสูญคำศัพท์ในภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเลในรูปแบบความถี่และคำนวณผลร้อยละด้วยโปรแกรม Microsoft Excel Version 2017 พร้อมกับเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ประกอบกับสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้บอกภาษา หมายถึง กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ในภาคการศึกษาที่ 2/2562 ทั้งหมด 95 คน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1. การสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล 2. ปัจจัยของการสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล และ 3. การอนุรักษ์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล ดังนี้

1. การสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล

การสูญคำศัพท์ (Lexical loss) ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล ทั้งหมด 14 หมวด จำนวน 72 คำศัพท์ ปรากฏผลดังนี้

คำศัพท์หมวดทะเลจำนวน 5 คำ พบการสูญคำศัพท์ 2 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 3 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 20 คือคำว่า “หัวโขด” หมายถึง ดินหรือหินที่สูงขึ้นเป็นโคกเป็นเนิน ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 2 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 20 คือคำว่า “คุ้ง” หมายถึง ท้องคุ้งเป็นส่วนที่เว้าของลำน้ำที่ลึกเข้าฝั่ง ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 1 มีจำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 60 คือคำว่า “ทะเลตื้น” หมายถึง ชายฝั่ง คำว่า “ทะเลลึก” หมายถึง กลางมหาสมุทร และคำว่า “ชายป่า” หมายถึง ริมหมู่บ้าน

คำศัพท์หมวดดินจำนวน 7 คำ พบการสูญคำศัพท์ 3 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 5 มีจำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 57.14 คือคำว่า “เลน” หมายถึง ดินโคลน คำว่า “ดินดาน” หมายถึง ดินแน่นลึก คำว่า “ดินกระซ้า” หมายถึง เปลือกหอยที่ถูกกระแสน้ำพัดพามาถม คำว่า “เลนข้าวต้ม” หมายถึง โคลน ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 4 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 28.57 คือคำว่า “เลนอ่อน” หมายถึง ดินเหนียว คำว่า “เลนหยาบ” หมายถึง ดินเหลว ระดับของการสูญคำศัพท์

ในระดับที่ 2 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.28 คือคำว่า “ ทรายขี้เป็ด” หมายถึง ทรายถม

คำศัพท์หมวดน้ำจำนวน 7 คำ พบการสูญคำศัพท์ 4 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 5 มีจำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 57.14 คือคำว่า “น้ำฟ้าขาว/น้ำฟ้าดำ” หมายถึง น้ำจากแหล่งต่างๆ บนพื้นโลกระเหยกลายเป็นไอน้ำอยู่ในอากาศ คำว่า “น้ำเท้อ” หมายถึง อาการที่น้ำขึ้นมากเต็มที่แล้วไม่ลดลงชั่วระยะหนึ่ง คำว่า “น้ำทาม” หมายถึง น้ำท่วม คำว่า “น้ำไชเลา” หมายถึง น้ำกระเซาะ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 4 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.28 คือคำว่า “น้ำทอน” หมายถึง น้ำกระทอนหรือน้ำสะทอน ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 3 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.28 คือคำว่า “น้ำเกิด/น้ำตาย” หมายถึง น้ำขึ้นหรือน้ำลง ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 1 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.28 คือคำว่า “น้ำลด” หมายถึง น้ำลง

คำศัพท์หมวดลมมีจำนวน 10 คำ พบการสูญคำศัพท์ 4 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 5 มีจำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 50 คือคำว่า “ลมว่าวอุกา” หมายถึง ลมที่พัดระหว่างลมว่าวกับอุกา คำว่า “ลมบ่ายล่าง” หมายถึง ลมใต้ คำว่า “ลมตะโก้” หมายถึง ลมที่พัดจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือไปทิศตะวันออกเฉียงใต้ในตอนปลายฤดูฝน คำว่า “ลมเซิง” หมายถึง ลมที่พัดจากตะวันตกมาตะวันออก คำว่า “ลมพัดหลวง” หมายถึง ลมที่พัดจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือไปทิศตะวันออกเฉียงใต้ในตอนปลายฤดูฝน ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 4 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 20 คือคำว่า “ลมบ่ายบน” หมายถึง ลมที่พัดมาจากทิศเหนือ คำว่า “ลมพัทธยา” หมายถึง ลมพัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือในตอนต้นฤดูฝน ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 2 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 10 คือคำว่า “ลมสลาตัน/ลมไอ้ตัน” หมายถึง ลมทะเลที่พัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือในตอนปลายฤดูฝน ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 1 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 20 คือคำว่า “ลมตะวันออก” หมายถึง ลมที่พัดมาจากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตกในปลายฤดูฝน คำว่า “ลมตะวันตก” หมายถึง ลมที่พัดมาจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกในกลางฤดูฝน

คำศัพท์หมวดปลามีจำนวน 3 คำ พบการสูญคำศัพท์ 3 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 4 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 66.66 คือคำว่า “ปลาลังคัน” หมายถึง ปลาทูโม่ง คำว่า “ปลาสีกุน” หมายถึง ปลาผมนาง ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 2 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 33.33 คือคำว่า “ปลาเข็ม” หมายถึง ปลาน้ำจืดมีปากยาวฟันใหญ่

คำศัพท์หมวดหมึกมีจำนวน 2 คำ พบการสูญคำศัพท์ 1 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 4 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 100 คือคำว่า “หมึกกะตอย” หมายถึง หมึกศอก และคำว่า “หมึกกะดุม” หมายถึง หมึกเม็ดขนุน

คำศัพท์หมวดหอยมีจำนวน 5 คำ พบการสูญคำศัพท์ 4 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 4 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 40 คือคำว่า “หอยกระปุก” หมายถึง หอยตลับ คำว่า “หอยตะกาย” หมายถึง หอยหวาน ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 3 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 20 คือคำว่า “หอยคราง” หมายถึง หอยแครงตัวใหญ่ เปลือกมีขน ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 2 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 20 คือคำว่า “หอยเจดีย์” หมายถึง หอยเดือยไก่ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 1 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 20 คือคำว่า “หอยเสียบ” หมายถึง หอยเสียบทราย

คำศัพท์หมวดกุ้งมีจำนวน 5 คำ พบการสูญคำศัพท์ 3 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 4 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 40

คือคำว่า “กุ้งเหลือง” หมายถึง กุ้งหัวมัน คำว่า “กุ้งอกคลัก” หมายถึง กุ้งเปลือกดำ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 2 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 40 คือคำว่า “กุ้งลาย” หมายถึง กุ้งลายเสือ คำว่า “กุ้งกาม” หมายถึง กุ้งก้ามกราม ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 1 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 20 คือคำว่า “กุ้งขาว” หมายถึง กุ้งแวนนาไม

คำศัพท์หมวดพืชมีจำนวน 7 คำ พบการสูญคำศัพท์ 3 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 5 มีจำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 42.85 คือคำว่า “ตะบูน” หมายถึง ไม้ตะบูน คำว่า “คุ่ย” หมายถึง เถาคุ่ย คำว่า “หนามแมงดอ” หมายถึง ต้นพุงดอ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 4 มีจำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 42.85 คือคำว่า “ตะบัน” หมายถึง ต้นตะบัน คำว่า “โพทะเล” หมายถึง ต้นโพทะเล คำว่า “ชะคราม” หมายถึง ต้นช้าคราม ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 2 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.28 คือคำว่า “ผักเบี้ยทะเล” หมายถึง ผักเบี้ย

คำศัพท์หมวดแมงกะพรุนมีจำนวน 2 คำ พบการสูญคำศัพท์ 2 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 5 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 50 คือคำว่า “แมงกะพรุนขี้ไก่” หมายถึง แมงกระพรุนมงกุฎ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 4 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 50 คือคำว่า “แมงกะพรุนถ้วย” หมายถึง แมงกระพรุนพระจันทร์

คำศัพท์หมวดปูมีจำนวน 6 คำ พบการสูญคำศัพท์ 4 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 5 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 33.33 คือคำว่า “ปูไป้” หมายถึง ปูไป้ก้ามดำ คำว่า “ปูขี้ไก่” หมายถึง ปูก้ามขน ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 4 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 16.66 คือคำว่า “ปูแป้น” หมายถึง ปูจาก ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 3 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 16.66 คือคำว่า “ปูหิน” หมายถึง ปูผา ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 1 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 33.33 คือคำว่า “ปูเปี้ยว/ปูดำ” หมายถึง ปูก้ามดาบ คำว่า “ปูเล” หมายถึง ปูทะเล

คำศัพท์หมวดกั้งมีจำนวน 3 คำ พบการสูญคำศัพท์ 2 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 3 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 66.66 คือคำว่า “กั้งแก้ว” หมายถึง กั้งตั๊กแตน คำว่า “กั้งกระดาน” หมายถึง กุ้งกระดาน ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 1 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 33.33 คือคำว่า “กั้งธรรมดา” หมายถึง กุ้ง

คำศัพท์หมวดแมงดามีจำนวน 2 คำ พบการสูญคำศัพท์ 1 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 3 มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 100 คือคำว่า “แมงดาถ้วย” หมายถึง แมงดาทะเลหางกลม คำว่า “แมงดาจาน” หมายถึง แมงดาญี่ปุ่น

คำศัพท์หมวดเคยมีจำนวน 8 คำ พบการสูญคำศัพท์ 2 ลักษณะดังนี้ ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 5 มีจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 87.5 คือคำว่า “เคยคำ/เคยไข่” หมายถึง กุ้งคำ คำว่า “เคยหัวขาว” หมายถึง กุ้งหัวขาว คำว่า “เคยสีชมพู” หมายถึง กุ้งสีชมพู คำว่า “เคยหางแดง” หมายถึง กุ้งหางแดง คำว่า “เคยสังกะสี” หมายถึง กุ้งสังกะสี คำว่า “เคยกลีบส้มโอ” หมายถึง กุ้งกลีบส้มโอ คำว่า “เคยตะเภา” หมายถึง กุ้งตะเภา ระดับของการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 4 มีจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 12.5 คือคำว่า “เคยตาดำ” หมายถึง กุ้งตาดำ

จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปผลได้ดังตารางที่ 1 การสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล ดังนี้

ตารางที่ 1 การสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล

ระดับของการสูญคำศัพท์	หมวดทะเล		หมวดดิน		หมวดน้ำ		หมวดลม		หมวดปลา		หมวดหมึก		หมวดหอย		หมวดกุ้ง		หมวดพืช		หมวดแมงกะพรุน		หมวดปู		หมวดกั้ง		หมวดแมงดา		หมวดเคย	
	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)	คำ	(%)
ระดับ 5	-	-	4	57.14	4	57.14	5	50	-	-	-	-	-	-	-	-	3	42.85	1	50	2	33.33	-	-	-	-	7	87.5
ระดับ 4	-	-	2	28.57	1	14.28	2	20	2	66.66	2	100	2	40	2	40	3	42.85	-	-	1	16.66	-	-	-	-	1	12.5
ระดับ 3	1	20	-	-	1	14.28	-	-	-	-	-	-	1	20	-	-	-	-	1	50	1	16.66	2	66.66	2	100	-	-
ระดับ 2	1	20	1	14.28	-	-	1	10	1	33.33	-	-	1	20	2	40	1	14.28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ระดับ 1	3	60	-	-	1	14.28	2	20	-	-	-	-	1	20	1	20	-	-	-	-	2	33.33	1	33.33	-	-	-	-
ระดับ 0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-
รวม	**5**	**100**	**7**	**100**	**7**	**100**	**10**	**100**	**3**	**100**	**2**	**100**	**5**	**100**	**5**	**100**	**7**	**99.98**	**2**	**100**	**6**	**99.98**	**3**	**100**	**2**	**100**	**8**	**100**

2. ปัจจัยของการสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล

ปัจจัยของการสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเลแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 2.1 การใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน 2.2 สภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย และ 2.3 อิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยี ดังนี้

2.1 การใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน

การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันพบว่าถึงแม้ผู้บอกภาษาจะใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในชีวิตประจำวันแต่ก็ไม่ได้ใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสารทุกคำ เป็นที่น่าสังเกตว่าบางบทสนทนาผู้บอกภาษาเลือกใช้คำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานในการสนทนาและคำศัพท์เหล่านั้นได้รับการถ่ายทอดออกมาในรูปแบบสำเนียงภาษาไทยถิ่นใต้ ปรากฏการณ์เช่นนี้ล้วนเกิดจากหลายปัจจัยร่วมกัน เช่น การใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนทำให้มีโอกาสใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการสนทนามากกว่าการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้และจะมีโอกาสใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ก็ต่อเมื่ออยู่กับครอบครัว ประกอบกับเมื่อใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่เฉพาะภายในมหาวิทยาลัยทำให้โอกาสที่จะพบปะบุคคลที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้นั้นมีน้อยมาก จึงทำให้ไม่ค่อยรู้จักคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้มากนัก

2.2 สภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย

เมื่อพิจารณาถึงสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัยพบว่าในแต่ละพื้นที่ล้วนมีการใช้คำศัพท์ที่แตกต่างกัน ลักษณะทางกายภาพของท้องที่ล้วนเป็นบ่อเกิดของคำศัพท์ประจำถิ่น คนภาคใต้ในอดีตล้วนมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประมงจึงทำให้มีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางทะเลเยอะมาก อีกทั้งคนที่อาศัยอยู่แถบทะเลก็จะใช้ภาษาไทยถิ่นใต้เป็นส่วนใหญ่และใช้คำศัพท์เฉพาะถิ่นของตนเอง จึงกล่าวได้ว่าคำศัพท์บางคำจะมีการใช้และเกิดความเข้าใจในเฉพาะบางพื้นที่ อีกทั้งสิ่งแวดล้อมทางทะเลไม่ได้มีอยู่ทั่วไป ถ้าหากในอนาคตสิ่งแวดล้อมเหล่านี้หายไปคำศัพท์ก็อาจหายไปด้วยเช่นกัน

ดังนั้นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัยย่อมมีผลต่อการรับรู้และเข้าใจคำศัพท์ของผู้คนที่อาศัยอยู่ในสถานที่แห่งนั้น หากผู้บอกภาษาไม่ได้มีภูมิลำเนาที่อยู่ใกล้ทะเลก็อาจจะไม่มีพื้นฐานคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับทะเลด้วยก็ได้ อีกทั้งในปัจจุบันทางเลือกของอาชีพมีมากกว่าในอดีต ผู้คนในภาคใต้เริ่มมีความสนใจในการประกอบอาชีพอย่างอื่นด้วย สาเหตุนี้จึงน่าจะเป็นปัจจัยประกอบที่ทำให้ผู้บอกภาษาไม่รู้จักคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางทะเลมากขึ้น

2.3 อิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยี

อิทธิพลของสื่อและเทคโลยีสมัยใหม่ล้วนส่งผลต่อการรับรู้และเข้าใจคำศัพท์เฉพาะถิ่นมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่มีการใช้คำศัพท์ใหม่แทนที่คำศัพท์เดิมล้วนเกิดจากอิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยีแทบทั้งสิ้น เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีย่อมทำให้สิ่งของเครื่องใช้บางอย่างในอดีตไม่ได้รับความนิยมใช้ในปัจจุบัน และเมื่อไม่มีความนิยมในการใช้ก็ทำให้คำศัพท์ของสิ่งของนั้นๆ เลือนไปตามกาลเวลา อิทธิพลการเปลี่ยนแปลงของภาษาดังกล่าวไม่เพียงแต่ปรากฏในกลุ่มวัยเด็กหรือวัยรุ่นเท่านั้น แต่ยังกระจายเข้าไปในกลุ่มวัยกลางคนอีกด้วย ดังนั้นอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคสมัยใหม่ก็ส่งผลให้การใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้บางคำถูกกลืนไปด้วยเช่นเดียวกัน

3. การอนุรักษ์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล

การอนุรักษ์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเลมีแนวทาง 2 แนวทาง ได้แก่ 3.1 การสื่อสาร และ 3.2 เอกลักษณ์ของท้องถิ่น ดังนี้

3.1 การสื่อสาร

การสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์คำศัพท์สามารถสร้างได้โดยเน้นที่กระบวนการสื่อสารเป็นสำคัญ เพราะเมื่อพิจารณาจากปัจจัยของการสูญคำศัพท์แล้วจะเห็นได้ว่าสาเหตุหลักที่

ผู้บอกภาษาไม่มีความรู้ความเข้าใจในคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเลล้วนเกิดจากไม่เคยผ่านการรับรู้จากอายตนะทั้ง 6 (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) ดังนั้นหากมีการสร้างความตระหนักในภาษาถิ่นด้วยการชี้ให้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการรู้จักคำศัพท์ประจำถิ่นจะช่วยเป็นแนวทางให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น เน้นให้เห็นถึงประโยชน์ที่ว่าช่วยในการสื่อสารกับคนในท้องถิ่น หากรู้คำศัพท์ก็จะทำให้สื่อสารเข้าใจกันมากขึ้น เมื่อเจรจาในกิจอันใดก็จะช่วยให้สำเร็จโดยง่าย

3.2 เอกลักษณ์ของท้องถิ่น

นับได้ว่าภาษาไทยถิ่นใต้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและเป็นวัฒนธรรมที่มีมายาวนาน เป็นภาษาที่มีความเฉพาะตัวเรียกได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ของภูมิภาค เช่น คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้หลายคำล้วนบ่งบอกลักษณะเฉพาะของสิ่งของนั้นๆ ได้อย่างชัดเจน จึงเห็นได้ว่าภาษาไทยถิ่นใต้เป็นภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษของคนใต้ได้ช่วยกันสร้างและสั่งสมมาเป็นเวลายาวนาน ดังนั้นถ้าหากคนรุ่นหลังไม่สืบสร้างรักษาไว้ก็จะทำให้ภาษาดังกล่าวสูญหายไปตามกาลเวลา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การสูญคำศัพท์ในภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสิ่งแวดล้อมทางทะเล ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้

ประเด็นแรก การสูญคำศัพท์พบว่าผู้บอกภาษาทั้งหมด 95 คน ไม่รู้จักหมวดคำศัพท์ที่เกิดการสูญคำศัพท์ในระดับที่ 5 มากที่สุด คือ คำศัพท์หมวดเคยซึ่งมีจำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 87.5 ได้แก่คำว่า เคยคำ/เคยไข่ เคยหัวขาว เคยสีชมพู เคยหางแดง เคยสังกะสี เคยกลีบส้มโอ และเคยตะเภา ปัจจัยที่ทำให้ผู้บอกภาษาไม่รู้จักคำศัพท์หมวดดังกล่าวประกอบไปด้วย 1) ในชีวิตประจำวันไม่เคยได้ยิน ไม่เคยเห็น และไม่เคยรับประทาน 2) รู้จักเพียงคำว่า “เคย” แต่ไม่รู้จักชนิดที่แยกย่อยลงไป หรือถ้ารู้จักก็จะคุ้นเคยเพียงบางชื่อ เช่น เคยแกง/เคยกะปิ เคยน้ำชุบ เคยกุ้ง เคยปลา 3) ถิ่นที่อยู่อาศัยไม่ได้เกี่ยวข้องหรืออยู่ใกล้ชิดกับทะเลและอาชีพที่หาเคยเป็นประจำ

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาภาพรวมของการสูญคำศัพท์พบว่าคำศัพท์ทุกหมวดไม่ปรากฏผลในระดับ 0 ซึ่งหมายถึงกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 0 ใช้คำศัพท์ที่งานวิจัยกำหนดไว้ จึง “ไม่เกิดการสูญคำศัพท์” หรือเรียกว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนใช้คำศัพท์ที่งานวิจัยกำหนดไว้ จึงอาจอนุมานได้ว่าในอนาคตหากสิ่งแวดล้อมทางทะเลหายไปคำศัพท์เหล่านี้ก็อาจหายไปด้วยเช่นกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมานั้นเป็นตัวแทนของภาษาในอนาคต หากคนในช่วงอายุดังกล่าวใช้คำศัพท์แบบใดย่อมหมายถึงว่าอนาคตย่อมใช้คำศัพท์แบบนั้น สอดคล้องกับที่จุฑาฎา เทพวรรณ และคณะ (2555 : 90) กล่าวว่าการแปรคำศัพท์ภาษาถิ่นในกลุ่มผู้บอกภาษาที่มีอายุระหว่าง 15-30 พบการแปรมากที่สุด อาจเนื่องมาจากผู้บอกภาษาส่วนหนึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาที่ต้องใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาต่างประเทศสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน อีกทั้งต้องรับสารจากภาษาดังกล่าวผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้บอกภาษากลุ่มดังกล่าวเกิดการแปรคำศัพท์ของภาษาถิ่นมากที่สุด

ประเด็นที่สอง ปัจจัยของการสูญคำศัพท์พบ 3 ประเด็น ได้แก่ การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันที่ผู้บอกภาษาไม่ได้ใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสารทุกคำ ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยที่ทำให้ผลของการรับรู้และเข้าใจคำศัพท์แตกต่างกัน และอิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้สิ่งของเครื่องใช้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงส่งผลให้คำศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งของเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับที่พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2556 : 27-28) กล่าวถึงการสูญคำศัพท์ (Lexical Loss) ไว้ว่าเมื่อผู้ใช้

ภาษาใดภาษาหนึ่งเห็นว่าคำศัพท์เดิมที่ตนเคยใช้นำมาสื่อความคิดหรือความหมายที่ต้องการสื่อได้ไม่ชัดเจน ผู้ใช้ภาษานั้นก็จะนำคำศัพท์ใหม่ที่เกิดจากการยืมจากภาษาอื่นหรือคำศัพท์ที่สร้างขึ้นใหม่มาใช้แทนคำศัพท์เดิม ดังนั้นคำศัพท์เดิมก็จะค่อยๆ สูญหายไปจากภาษานั้นๆ นอกจากนี้อิทธิพลของเทคโนโลยีหรือวัตถุสิ่งของใหม่ๆ ที่นำมาใช้แทนวัตถุสิ่งของในอดีตก็มีส่วนทำให้คำศัพท์ที่เคยเรียกได้รับการแทนที่ด้วยคำศัพท์ใหม่ๆ เช่นกัน

ประเด็นสุดท้าย การอนุรักษ์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้มี 2 แนวทาง คือ การสร้างความตระหนักโดยเน้นที่การสื่อสารเป็นหลัก หากชี้ให้คนกลุ่มวัยเด็กและวัยรุ่นเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารก็จะเป็นแนวทางที่เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตมากขึ้น และการคำนึงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นว่าภาษาไทยถิ่นใต้เป็นภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษของคนใต้ได้ช่วยกันสร้างสมมาเป็นเวลายาวนาน หากคนรุ่นหลังไม่สืบสร้างรักษาไว้ก็จะทำให้ภาษาดังกล่าวสูญหายไปตามกาลเวลา

ผลการวิจัยนี้จึงช่วยสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของผู้ใช้ภาษาในแต่ละวัยว่ามีความแตกต่างกัน และได้ทราบถึงสถานการณ์ของการสูญคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางทะเลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นแนวทางที่จะช่วยธำรงคำศัพท์ดังกล่าวให้คงอยู่ คือ การสร้างความตระหนักในภาษาถิ่นด้วยการชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการรู้จักคำศัพท์ประจำถิ่น เช่น เน้นให้เห็นถึงประโยชน์ที่ว่าช่วยในการสื่อสารกับคนในท้องถิ่น หากรู้คำศัพท์ก็จะทำให้สื่อสารเข้าใจกันมากขึ้น เมื่อเจรจาในกิจอันใดก็จะช่วยให้สำเร็จโดยง่าย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ในภาคการศึกษาที่ 2/2562 ทั้งหมด 95 คน ที่สละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

จุฑาฎา เทพวรรณ และคณะ. (2555). การแปรและการธำรงคำศัพท์ของผู้พูดสามระดับอายุที่ใช้ในชุมชนเขาพระนารายณ์ ตำบลเหล อำเภอกะปง จังหวัดพังงา. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ,* 7(1), 61-96.

ฉัลลิกา มหาพูนทอง และกัลยา ติงศภัทิย์. (2561). การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยถิ่นภูเก็ตปัจจุบันผ่านการสัมผัสภาษาถิ่น. *วารสารมนุษยศาสตร์,* 1(25), 155-183.

พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2556). คำศัพท์ที่กำลังสูญไป: ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์ในภาษาไทถิ่นที่พูดในจังหวัดน่าน. *วารสาร MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Science*, 2(1), 25-76.

รัตนา จันทร์เทาว์. (2559). การสูญคำศัพท์ของคำเรียกอาหารอีสาน. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,* 12(2), 9-34.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

สมทรง บุรุษพัฒน์. (2543). *ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น.* นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมปราชญ์ วุฒิจันทร์. (2561). เขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ โดยการแปรของศัพท์ตามกลุ่มอายุ. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์,* 10(1), 174-180.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2556). *ภาษาศาสตร์สังคม.* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kamnuansin, S. (2012). *ECO-ENVIRONMENT TERMINOLOGY AND FOLK CLASSIFICATION OF THAI COAST-DWELLERS : A CASE STUDY IN BANG KHUNSAI SUBDISTRICT, BAN LAEM DISTRICT, PHETCHABURI PROVINCE.* A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY (LINGUISTICS) FACULTY OF GRADUATE STUDIES MAHIDOL UNIVERSITY.

Zhang, X.Q. (2016). The trends, promises and challenges of urbanization in the world. *Habitat International,* 54(1), 241-252.